

izgovoriti jednostavnije i lakše, ona bi glasila *šezgodišnja*, što bi je znatno udaljilo od izvornog lika. Čuvajući pak njezin izvorni lik, morali bismo se pri izgovoru naprezati i dobro pritom paziti, da sačuvamo sastavne dijelove, što nije posve lako, a ni u duhu našeg izgovora. Ali drugo je nešto još važnije od toga: kao što pokazuje i spomenuta riječ *osmogodišnji*, takve se složenice u hrvatskom ili srpskom jeziku tvore tako, da osnova prvog dijela složenice svršava vokalom *o*. Tako onda u Broz-Ivekovićevu »Rječniku hrvatskoga jezika« iz god. 1901. čitamo: *petostopan*, što je od pet stopa, a ne *petstopan*; *petoprstac*, a ne *petprstac*; *šestokrili*, *šestopermi*, a ne *šestkrili*, *šestperni*. Prema tome je i posve pravilno *šestogodišnji* u značenju od šest godina, premda se u zapadnom govornom jeziku čuje i *šestogodišnji*, pa tako onda mnogi i pišu. I Bogoslav Šulek bilježi god. 1860. u »Njemačko-hrvatskom rječniku« pri riječi *sechsjährig* samo *šestogod*, *šestoljetan*, *šestogodišnji*, *od šest godinah*, a uopće nema lika *šestogodišnji*. Tako i u Ristić-Kangrinu »Rečniku srpskohrvatskog i nemač-

kog jezika« pored riječi *šestogodišnji* u spomenutom značenju čitamo i primjere: *šestokatan*, *šestokatnica*, *šestomesečni*, *šestonedelni* i sl., pa nikome i ne pada na um, da bi *šestokatnica* bila kuća od šest stotina katova.

Ali da bi se ipak uklonila svaka mogućnost zabune između onoga, što traje šest godina, i onoga, što traje šest stotina godina, i Benešić u »Hrvatsko-poljskom rječniku« god. 1949. i Ristić-Kangrga u spomenutom već Rječniku pišu za ono, što sadržava šest stotina jedinica: *šeststo*, pa je prema tome *šeststogodišnji* onaj, koji traje šest stotina godina. Nažalost ni Boraničev ni Beličev Pravopis ne bilježe takve riječi nikako. Kako je Šulek i *sechshundertjährig* prevodio *šestogodišnji*, došlo je ipak postepeno do razlikovanja *šestogodišnji* (600-godišnji) i *šestogodišnji* (6-godišnji), ali pri sve većem širenju pravilnog lika *šestogodišnji* za ono, što traje šest godina, nije nepravilno, što su se škole prozvale *šestogodišnjim školama*. To je po tvorbi, kao što već rekoh, pravilnije nego *šestogodišnje škole*, pa naš čitalac nema pravo, što se protiv toga buni. Lj. Jonke

OSVRTI

JOŠ O JEZIKU NAŠE ŠTAMPE

Na svom stolu imam bilježnicu, u kcju bilježim od vremena do vremena krupnije i značajnije pogreške, na koje nailazim čitajući našu štampu (novine i časopise). Moram odmah istaći, da su neke od tih grijehaka postale tako reći »stajalice«, t. j. one se redovno ponavljaju, i mi smo se na njih toliko navikli, da smatramo kao izuzetak, i to s pohvalom ističemo, ako se namjerimo na članak, u kome je sve rečeno ili napisano, kao što treba. Prema broju jezičnih pogrešaka mogli bismo zaključiti, koliko se brige poklanja pravilnosti jezika u našim novinama i časopisima od strane onih, kojima je povjeren korektorski posao. Držimo, da ne ćemo učiniti nikakve nepravde, ako ustvrdimo, da se u nekim novinama i časopisima donose članci onako, kako ih autor napiše, ili u najmanju ruku, da korektori preko svake mjere poštuju izvornost autorova jezika.

Novine nemaju samo zadatak, da nas pravilno i svestrano obavještavaju o događajima u zemlji i svijetu, nego ore treba da poučno i odgojno djeluju na čitaoca, razvijajući kod njega smisao za pravilnost i ljepotu književnog jezika i bogateći njegov rječnik novim izražajnim sredstvima. Danas i široki slojevi više čitaju novine nego prije, ali iz novina primaju, nažalost, najčešće strane riječi, koje u vrlo mnogo slučajeva pogrešno upotrebljavaju. Ali da ne duljim, iznosim iz svoje bilježnice neke krupnije pogreške, izostavljajući dakako datum i ime dnevnika, iz koga su primjeri izvađeni. Uz svaki primjer kaže se u zagradi, kako bi trebalo da rečenica ili riječ glasi. Primjeri se navode s izvornom interpunkcijom.

»Sada će biti daleko teže... da (delegacije) odu iz Ženeve bez da su bilo što novoga doprinijele za smirivanje teške situacije u Aziji.« (Sada će biti mnogo teže... da (delegacije)

odu iz Ženeve, a da nisu ništa novo pridobile za smirivanje teške situacije u Aziji.)

»To moramo učiniti, ako ne ćemo da ga (t. j. seljaka) fiksiramo na zaostalost.« (... da ga držimo ili učvršćujemo u zaostalosti.)

»Na tu temu vode se diskusije gotovo u svim sindikalnim organizacijama. (O toj temi raspravlja se gotovo u svima...)

»Ugostiteljsko poduzeće traži knjigovodu sa stanovitim praksom.« (... traži knjigovodu s praksom, s dobrom, dugom... praksom.)

»Na jednom je iz kamiona ispalo tri madraca.« (Na jednom su iz kamiona ispala tri duška.)

»Slično je s pecivom, koje mjesto ujutro do 8 sati, stiže tokom kasnog prijepodneva. (... stiže kasno prije podne.)

»Kako cijene kupusu padaju, to je odlučeno, da se zasad ne dogovaraju otkupne cijene.« (... odlučeno je, da se zasad ne dogovaraju o otkupnim cijenama.)

»Tako je na pr. direktor tvornice... koristeći svoj položaj u ličnu korist svojim postupkom omogućio namještenicima i radnicima iznositi brašno i tjesteninu iz tvornice.« (... koristeći se svojim položajem... omogućio, da namještenici i radnici iznose brašno...)

»Kruh za ponedjeljak osigurat će se radom nedjeljom u noći.« (... ako se radi nedjeljom noću.)

»Učenici idu u školu, da ih se odgaja.« (... da se odgajaju ili da ih ona odgaja.)

»Učenik odgovara, kad ga se pita.« (... kad se pita, kad je pitan, kad ga pitaju.)

Ovdje dodajem pretjeranu upotrebu stranih riječi. Čemu distributeri kruha, kad se može reći raznošači kruha, zašto se pivo prošle godine manje konsumiralo, a ne trošilo, zašto su pri udruženju formirane tri sekcije, a ne stvorena tri odsjeka, zašto špek, a ne slanina, zašto naši ribari treba da vode specijalnu anketu? i t. d., i t. d. Zar će naše novine povećati zanimanje kod svojih čitalaca za predmet, o kome pišu, ako stavljaju natpis članku: Afirmacija konstruktivne politike, ili ako članak o suzbijanju cijena obiluje ovakvim nadriučnim rečenicama: »Pitanje rentabilnosti pojedinih trgovinskih radnji (bez obzira u kakvoj formi organizirane) još će više zaoštriti diskusiju o

zaposlenju osoblja.« »Ona (t. j.) poduzeća se ne mogu pomiriti s time, da dinamičnost cijena... prenesu na svoje objekte. Komercijalizacija je kod njih uzela odviše maha. Glavni im je cilj što veća akumulacija.«? P. Rogić

JEDNO KORISNO I PRAKTIČNO IZDANJE

U Zagrebu je izašla jedna mala knjižica dra. Simeona Gaćeše: »Pravopisne upute za uredske kadrove«. Značajno je, da je to djelce izašlo u nakladi »Birotehnike«, zavoda za organizaciju i unapređenje uredskog poslovanja. To pokazuje, da se briga za jezičnu kulturu i ljubav za materinski jezik sve više proteže i na šire slojeve našeg društva, što nas može samo potaknuti, da još višeegnemo u svojim naporima.

Knjiga dra. Gaćeše radena je prema Boranićevu Pravopisu. Ona sadržava osnovne pravopisne i jezične pouke primijenjene na ono, što se najčešće susreće u upravnom i trgovačkom dopisivanju. Iako zbog svog malog opsega ne sadržava sve, što se nalazi u Pravopisu, »Upute« ipak daju odgovor na gotovo sva pitanja, što se čovjeku nameću za uredskim pisaćim stolom, ali ima i savjeta, koji se ne mogu naći u pravopisu (azni znakovi, kratice i sl.). Vrlo praktična, sažeta, bez teoretskih uopćavanja, s pitanjima, odgovorima, zadacima i brojnim primjerima, ona će izvrsno poslužiti svojoj svrsi. Uredski radnik može u ovim uputama naći gotovo sve, što mu treba u njegovu poslu, pa i gotove obrasce za ispravno napisana pisma i spise. Na koncu je kratak abecedni podsjetnik, u kojem su ponovljena najvažnija pravila, i mali rječnik loših riječi.

Čitaoci »Jezika« i ostali građani, koji vole materinski jezik i šire njegovu kulturu, učinili bi mrogo, kad bi ovo malo izdanje preporučili svim svojim znancima, što rade po uretima. Znamo, kakve se sve nagrde mogu naći u našem činovničkom i poslovnom jeziku. One se onda i dalje šire i ruše ono, što škola i dobra knjiga grade. Zato je svaki primjerak ove knjižice na kojem pišaćem stolu jedna mala dobivena bitka u našoj borbi za jezičnu kulturu.

D. Brozović